

Velika ameriška sila se izkrcala na Maršalskih otokih

Ameriški vojaki in pomorščaki invadirali Maršalske otoke in ustanovili mostišča v bližini japonskih baz. Invazija je uvod v operacije, katerih cilj je zlom japonske sile na Pacifiku. Ruska armada zasedla železniški center ob meji Estonije in čez 50 drugih naselbin ter zadala strahovite udarce sovražniku. Ameriške in britske čete začele ofenzivo proti Nemcem na rimski fronti

Pearl Harbor, Havaji, 2. febr.—Ameriške čete in pomorščaki so po izkrcanju na Maršalskih otokih zasedli deset strateških mostišč in zdaj napadajo glavne japonske baze na otokih Kwajalein, Roi in Namur. Odpor s strani japonske sile v začetnih operacijah je bil neznan. Čez 30.000 ameriških vojakov in pomorščakov se je izkrcalo v sredini močno utrjenih Maršalskih otokov.

Invazija je sledila silovitemu bombardiranju japonskih baz z morja in iz zraka. Na te je padlo 14.495 ton bomb in izstrelkov v teku bombardiranja.

Pearl Harbor, Havaji, 2. febr.—Ameriški vojaki in pomorščaki so invadirali osrčje močno utrjenih Maršalskih otokov. Ameriška sila se je izkrcala na Kwajaleinu, največjem otoku te grupe, in ustanovila mostišča v bližini japonskih baz na Roiu.

Invazijske enote so udarile včeraj, dve leti po prvi ameriški ofenzivni akciji proti Japoncem na Pacifiku. Admiral Chester W. Nimitz, vrhovni poveljnik ameriške bojne mornarice v centralnem delu Pacifika, je dejal, da je cilj operacij okupacija japonskih baz z morja in iz zraka omogočilo izkrcanje ameriške sile.

Invazijske sile tvorijo enote četrte divizije pomorščakov in sedme pehotne divizije. Divizija pomorščakov je nova in tvorijo jo veterani, ki so se udeležili operacij proti Japoncem na Solomonovih in Gilbertskih otokih, Tarawi, Makinu, Attuju in Kiski. Slednja dva otoka spadata v Aleutsko grupo pri Alaski.

Nimitzovo naznanilo, da je invazijska sila ustanovila mostišča, pomeni, da so operacije uspešne. To je potrdil tudi predsednik Roosevelt na konferenci s častniki. On je dejal, da je invazija Maršalskih otokov uvod v operacije, katerih cilj je popoln zlom japonske sile na Pacifiku in pohod v smeri Tokija.

Enote ameriške bojne mornarice in letalske sile so tri dni neprestano bombardirale japonske pozicije na Maršalskih otokih in s tem ugodile pot invazije. V akciji so bile oklopnice, ladje, križarke in rušilci.

Washington, D. C., 2. febr.—Mornarični departament poroča, da so ameriški letalci sestrelili čez sto japonskih bojnih letal v spopadih v zraku nad Maršalskimi otoki, preden so se vojaki in pomorščaki izkrcali. Vrgli so več sto ton zažgalnih in razstrelivih bomb na japonske baze, ki so porušile vojaške objekte in zanetile ogromne požare.

Zavezniška baza na Novi Gvineji, 2. febr.—Avstralske in holandske čete so združile odpor japonske sile na južnem obrežju Nove Gvineje, poročala glavni stan generala Douglasa MacArthurja. Čez 150 milj dolg obrežni pas je pod kontrolo avstralskih in holandskih čet. Operacije, ki so rezultirale v okupaciji pasu, so podpirala ameriška bojna letala. Metala so bombe na japonske vojaške

transporte in jih pet potopila, deset pa poškodovale.

London, 2. febr.—Ruska armada je okupirala Kingisepp, železniški center ob meji Estonije, se glasi naznanilo iz Moskve. Oddelki armade so zasedli tudi Keikino po prekoračenju reke Luge v prodiranju proti Narvi, prvemu večjemu estonskemu mestu.

Dr. Johannes Varas, predsednik estonske sovjetske republike, je pred člani vrhovnega sovjeta v Moskvi dejal, da so ruske čete dospele do estonske meje. Poveljnik ruske armade na fronti pri Estoniji je general Leonid Govorov.

Moskva poroča, da je armada zasedla čez 50 naselbin in zadala strahovite udarce sovražniku. Čez dva tisoč Nemcev je padlo v bitki z Rusi v enem sektorju.

Druga sovjetska armada na fronti ob reki Volgov je prodrla več milj daleč od železnice Leningrad-Moskva in zasedla čez 30 naselbin. Prvi oddelki te armade so prodrli do točke, ki je oddaljena samo dve milj od Bateskaja, križišča železnice Leningrad-Vitebsk.

Zavezniški stan v Italiji, 2. febr.—Ojačana ameriška in britska sila je začela prvo veliko ofenzivo proti Nemcem na ozemlju pri Campoleonu, 16 milj južnovzhodno od Rima. To mesto leži ob progi glavne železnice na obrežju, po kateri dobiva nemška sila orožje in strelivo.

Nemško poveljstvo je zagnalo nove čete v boj proti zavezniškim, da ustavi ali vsaj zavre prodiranje proti Rimu. Cilj zavezniške ofenzive je okupacija Campoleone in Cisterne, strateških točk ob apikijski cesti in železnici, ki vodita v Rim.

Zavezniški letalci so metali bombe na Bologno in Trst, se glasi uradni komunik. Bombe so porušile čistilno olja v Trstu, ki je pred vojno proizvajala šestnajst odstotkov vsega kurivnega olja za Italijo.

Nemci izpraznili belgijsko obrežje

Bojazen pred zavezniško invazijo

London, 2. febr.—Nemške vojaške avtoritete so odredile evakuacijo prebivalcev v krajih ob 60 milj dolgi belgijski obali Rokavskega preliva iz bojazni pred invazijo zavezniške sile. O tem je bila informirana belgijska ubežna vlada v Londonu.

Vsi kraji v tem pasu do notranjosti 18 do 20 milj daleč so prizadeti. Sodi se, da je v teh bivalo čez 100.000 ljudi. Izpraznitev prebivalcev iz holandskih obrežnih krajev je bila izvršena pred enim letom, iz francoskih pa pred nekaj tedni.

Več tisoč belgijskih družin iz zapadne Flandrije so Nemci transportirali v Bruselj in sosedne distrikte. Sodi se, da delajo v vojnih tovarnah pod nemško kontrolo.

Okrog 30.000 policajev, ki po številu prekašajo po državi kontrolirano orožništvo in so znani kot sovražniki nacije, bi lahko pomagalo zavezniškim v slučaju invazije belgijskega obrežja.

Ruski list napadel Vatikan

Papež Pij pomaga fašistom

Moskva, 2. febr.—Izvestja, uradno glasilo sovjetske vlade, pišejo, da je zunanja politika Vatikana razočarala katolike po vsem svetu in si nakopala sovražstvo in zaničevanje italijanskih mas zaradi podpiranja fašizma.

Avtor članka, vsebujoč napad na papeža Pija in kritiko vatičanske politike, je Dimitrij Petrov. "Čuditi se ne smemo, da sovražstvo do Hitlerja in Mussolinija in vsega, ker predstavljata, vključuje tudi Vatikan," pravi Petrov. "Katoliki v Angliji, Ameriki, Španiji, Italiji, na Poljskem in v drugih državah so uverjeni o profašističnem značaju vatičanske politike. Nobenega dvoma ni, da je Vatikan zaveznik in podpornik fašizma. Papeževa deklaracija ob četrty obletnici vojne in ona, izdana ob božiču preteklega leta, da ljubi vsa ljudstva, nista v soglasju z vatičansko politiko. Vatikan še vedno vzdržuje diplomatske odnose s Hitlerjevo vlado in ji celo pomaga pri zatiranju italijanskega ljudstva, vlasti protifašističnih grup, ki vključujejo tudi katolike."

Istočasno je Rdeča zvezda, glasilo ruske armade, izrekla obdolžitve, da Nemčija dobiva potrebščine iz Amerike in latinskih republik preko Španije. Udarila je po diktatorju Francu in ga obdolžila, da s pomočjo, ki jo nudi Hitlerju, podaljšuje vojno z namenom, da se obdrži na krmilu. Sprememba v španski politiki ne more priti, dokler ne bo Francov režim strmoglavljen in postavljena demokratska vlada.

Washington, D. C., 2. febr.—Katoliški nadškof Michael J. Curley je dejal, da so ruske obdolžitve, da Vatikan podpira fašiste, brez vsake podlage. Rekel je, da je papež že večkrat obsodil italijanski fašizem in da on kot bivši reprezentant Vatikana v Berlinu ve, kaj sta nacizem in fašizem in da jima nasprotuje.

"To je, kar smo pričakovali od Rusije," je dejal Curley. "Fašizem je popolna neumnost in se ga ne more tolerirati. Prepričan sem, da je papež enakega mnenja."

Produkcija bombnikov v Fordovi tovarni obnovljena

Detroit, Mich., 2. febr.—Normalna produkcija bombnikov v tovarni Ford Motor Co. v Willow Runu je bila obnovljena, ko se je okrog tisoč delavcev, ki so "obsedeli" v tovarni, vrnilo na delo. Stavka je nastala v znak protesta proti zavrnitvi zahtev za zvižanje plače. Delavci so člani avtne unije Kongresa industrijskih organizacij.

Nemci naznanili obsodbo italijanskih generalov

Bern, Švica, 2. febr.—Nemška časniška agencija DNB poroča, da je posebno sodišče v Milanu obsodilo štiri italijanske generale in tri admirale zaradi izdajstva armade in mornarice po tem, ko je maršal Badoglio podpisal premirje. Istočasno je sodišče obsodilo šest članov bivšega fašističnega sveta. Poročilo ne omenja imen prizadetih in ne kazni.

Španija še vedno pomaga Nemčiji

Zavezniški pritisk za revizijo politike

London, 2. febr.—Neznatno zadovoljstvo se opaja v Londonu glede diskuzij med špansko vlado in reprezentanti Velike Britanije ter Amerike. Samuel Hoare, britski poslanik v Madridu, ki je konferiral z diktatorjem Francom zadnji petek o zavezniških pritožbah zaradi Nemčiji naklonjenosti politike, je izrazil nezadovoljstvo.

Očitno je da Španija še vedno pomaga Hitlerju kljub protestom s strani zavezniškov. Napovedi, izrečene v Južni Ameriki, da bo diktator Franco kmalu pretrgal diplomatske odnose z ošičem, se najbrže ne bodo uresničile.

Britske in ameriške avtoritete vidijo, da se Španija zdaj bolj obrača do Nemčije kot se je prej, čeprav so se pokazale znamenja o bližajoči se zmagi zavezniškov. Stališče, ki ga zavzema Francova vlada, se popolnoma razlikuje od stališča švedske vlade.

Čeprav nacistične čete obkrožajo Švedsko, je vseeno znižala izvoz železne rude v Nemčijo od 10.000.000 na 7.000.000 ton letno. Španija, čeprav ni obkrožena po nacijskih četah in lahko vzdržuje trgovinske stike z drugimi državami, pa daje večjo pomoč Nemčiji. Dasi se je zavezniški pritisk na Španijo za revizijo njene politike povečal, vseeno vztraja na svojem stališču.

Francoska vlada ignorira proteste proti aktivnosti nemških agentov in špionov. Glavno pozorišče aktivnosti teh sta La Linea in Algeciras na drugi strani Gibraltarja, britske trdnjave ob vhodu v Sredozemsko morje. Nemški agentje pošiljajo v Berlin poročila o kretanju zavezniških parnikov in ladij pri Gibraltarju.

Partizani porazili Nemce in četnike

Titova sila v ofenzivi v Bosni

London, 2. febr.—Enote jugoslovanske osvobodilne armade so porazile nemške čete in Mihajlovičeve četnike v bitki pri Andrijevicih in Berani, Črna gora, nedaleč od albanske meje, poroča glavni stan maršala Tita, poveljnika osvobodilne armade. V bitki s partizani je padlo 80 Nemcev in četnikov, 110 pa je bilo ranjenih.

Partizani so v ofenzivi v vzhodni, centralni in zapadni Bosni. V bitki v bližini Travnička, 45 milj severozapadno od Sarajeva, so odbili napad sovražnika na svoje pozicije in ga vrgli nazaj.

Bitke med partizani in Nemci divjajo v Slavoniji, hrvaški Liki in Macedoniji. Albanski plačanci se bore na strani Nemcev proti Titovi sili na ozemlju med Jersovom in Kumanovom že dva tedna. Poročila omenjajo bitke tudi v drugih krajih.

Komunike trdi, da so partizani blokirali nemški promet na železnici na južnozpadni strani Belgrada najmanj 48 ur, vrgli nemški oklopni vlak iz tira, razbili lokomotivo in več vagonov.

Potres porušil turško mesto

Ankara, Turčija, 2. febr.—Čez sto oseb je bilo ubitih in 90 ranjenih v potresu, ki je razjedal mesto Gerede, se glasi naznanilo. To je oddaljeno 180 milj od Istanbula in 60 milj od Črnega morja.

PREUREDITEV USTROJA SOVJETSKE UNIJE

Direktni odnosi med republikami in zunanjimi državami

REORGANIZIRANJE OBOROŽENE SILE

Moskva, 2. febr.—Vrhovni sovjet (parlament) je sinoči soglasno sprejel predlog zunanjega komisarja Molotova, ki daje šestnajstim sovjetskimi republikami v okviru Sovjetske unije pravico ustanovitve lastnih komisarijato za zunanje zadeve in obrambo, direktnega obveščanja z drugimi državami in formiranja lastnih armad.

To je zgodovinska rekonstrukcija ustroja Sovjetske unije, prva od sprejetja ustave l. 1936. Ustava je rezervirala za vlado pravico odločanja o vprašanjih zunanjih zadev, vojne in mira. Predlog določa tudi omejeno reorganiziranje ruske oborožene sile.

"Moment zmage se bliža," je rekel Molotov, ko je predlagal preureditev ustroja Sovjetske unije. "Nove in odgovorne naloge so pred sovjetskimi republikami, nanašajoče se na njihove pravice v zadevah obrambe dežele in odnose s tujimi državami. Posamezne republike bodo lahko formirale vojaške enote, ki bodo kot take stopile v rdečo armado. Iz tega razloga je potrebna preureditev vseuniješkega obrambnega komisarijata v obrambne komisarijate sovjetskih republik."

Molotov je dalje rekel, "da bodo rdeče armade kmalu pogonale sovražnika z ruskega ozemlja. Reorganiziranje teh je dokaz naše moči. Nobena druga država ne bi mogla izvesti takega reorganiziranja v vojnem času."

Vrhovni sovjet je izvolil Nikolaja Švernika, tajnika strokovnih uni, za prvega podnačelnika predsedništva Sovjetske unije. Mihael Kalinin, predsednik Sovjetske unije, je dejal, da je to potrebo zaradi naraščajočega dela predsedništva, povezanega z zunanjimi zadevami in tolmačenjem zakonov.

Premier Stalin je bil navdušeno pozdravljen, ko je dospel v dvorano. On je sedel v ozadju govorniškega odra. Ameriški poslanik W. Averell Harriman in poslaniki drugih zavezniških držav so zasedli sedeže v sekciji diplomatov.

Molotov je dejal, da je bil načrt za reorganiziranje ustroja Sovjetske unije odobren na seji članov osrednjega odbora komunistične stranke zadnji teden. "Narodne enote rdeče armade niso imele doslej priložnosti za splošen razvoj," je rekel. "Te bodo kmalu osvobodile Ukrajino, Belo Rusijo, Litvo, Estonijo in Latvijo."

Vrhovni sovjet je odobril proračun za to leto v vsoti 249.575.982.000 rubljev.

Roosevelt pojasnil stališče napram Indiji

Washington, D. C., 2. febr.—Predsednik Roosevelt je, da po njibe japonsko propagando v južnovzhodni Aziji, pojasnil stališče napram Indiji. Dejal je, da se ameriške čete nahajajo tamkaj in pripravljajo za akcijo proti Japoncem. Tokio širi propagando, da bodo ameriške čete pomagale Veliki Britaniji pri konsolidaciji kontrole Indije, Burme in pokrajini južnovzhodne Azije. Roosevelt je pojasnil stališče ameriške vlade na konferenci s častniki.

Berlin v razvalinah in plamenih

Bombe ubile čez 10.000 ljudi

London, 2. febr.—Poročila iz glavnih mest nevtralnih držav pravijo, da je Berlin še vedno v plamenih kot posledica treh bombnih napadov iz zraka. V teh so britski letalci vrgli čez 5600 ton bomb na nemško prestolnico.

Sodi se, da so bombe ubile 10.000 do 15.000 ljudi. Na sto tisoče oseb je brez strehe. Poročila pravijo, da je v Berlinu ostalo le tri milijone ljudi od petih milijonov.

Švedski list Aftontidningen je objavil poročilo svojega dopisnika v Berlinu, da so bombe, katere so Angličani vrgli na mesto zadnji četrtek, petek in nedeljo, ubile 15.000 ljudi in porušile več mestnih predelov.

Poveljstvo britske letalske sile pravi, da so britski letalci vrgli čez 19.016 ton bomb na nemška mesta in industrijska središča ter nacijska oporišča v okupirani Evropi v januarju. Sampo na Berlin je padlo čez 10.000 ton bomb v šestih napadih.

Novo poročilo o ameriških izgubah

Število ne vključuje žrtve japonske brutalnosti

Washington, D. C., 2. febr.—Poročilo, ki ga je pravkar objavil urad za vojne informacije, kaže, da ameriške izgube od japonskega napada na Pearl Harbor so znašale 146.186, povprečno 600 na dan. Število vključuje ubite, ranjene, ujetje in pogrešane.

Dasi je bilo zadnji teden naznanjeno, da znašajo žrtve japonske bestialnosti na Bataanu in Corregidorju, Filipini, 7700, jih pravkar objavljeno poročilo ne vključuje. Seznam omenja samo 1193 ameriških in filipinskih vojakov in mornarjev, ki so podlegli mučenju v japonskih taboriščih.

Izgube armade od napada na Pearl Harbor do 7. januarja so znašale 17.480 ubitih, 41.533 ranjenih in 24.806 ujetih in pogrešanih, mornarice pa 15.073 ubitih, 12.509 ranjenih in 8811 ujetih ter pogrešanih. Izmed ranjenih vojakov in mornarjev se jih je 21.199 vrnilo v akcijo po okrevanju.

Poskus za rusko-poljsko zblizanje

Sklenitev novega pakta predlagana

London, 2. febr.—Razprava o sugestijah za sklenitev pakta med Veliko Britanijo, Rusijo, Čehoslovakijo in Poljsko, se je pričela z namenom končanja konflikta med poljsko ubežno vlado in sovjetsko Rusijo. Pakt naj bi bil le uvod v akcijo za zblizanje med Poljaki in Rusi.

Premier Stalin je bil informiran o sugestijah, ni pa znano, kakšno stališče bo zavzel. Mnenje prevladuje, da bo zahteval izpolnitev pogojev, katere je Moskva že objavila. Če bo poljska vlada sprejela pogoje, bodo morda odnosi med njo in sovjetsko Rusijo vzpostavljeni.

Pakt naj bi bil med drugim vseboval provizije glede vzajemne pomoči proti agresiji. Sugestije so prišle v momentu, ko je treba razpravljati o obnovi angleško-poljske pogodbe, katere veljavnost poteče 24. februarja.

AMERIKA BO DOBILA OTOKE NA PACIFIKU

Sporazum med reprezentanti štirih veleil

VZDRŽEVANJE ZAŠČITNIH BAZ

Washington, D. C., 2. febr.—Iz zanesljivega vira se doznava, da bo Amerika dobila strateške otoke na Pacifiku na podlagi sporazuma reprezentantov Združenih držav, Velike Britanije, sovjetske Rusije in Kitajske. Ti spadajo v grupo Marianških, Karolinskih in Maršalskih otokov, nad katerimi ima Japonska mandat.

Trdi se, da je bila razprava o teh otokih na konferencah med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom na konferencah v Kairu in Teheranu in da je bil že takrat sklenjen gentlemenaki sporazum.

Japonska je dobila omenjene otoke na podlagi tajnega dogovora, sklenjenega z Veliko Britanijo in Francijo, v prvi svetovni vojni kot nagrado za vstop v vojno proti Nemčiji. Ameriško ljudstvo je bilo informirano o tem dogovoru lele na mirovni konferenci v Versaillesu.

Na konferencah v Kairu in Teheranu je bila razprava tudi glede vzdrževanja drugih baz na Pacifiku, da se prepreči nova agresija s strani Japonske v bodočnosti. Kitajska, ki nima bojne mornarice, je pristala na to, da Amerika zgradi mornarične baze na otoku Formozu, ne pa Veliki Britaniji ali Rusiji.

Med veleilami je bil dosežen tudi sporazum glede vzdrževanja zaščitnih baz proti Nemčiji, toda končni zaključki bodo sprejeti na konferencah v bodočnosti. Sovjetska Rusija je zavzela stališče, da Nemčija ne sme imeti nobene baze in prilike za nove agresije v bodočnosti.

Očitno je, da si Rusija prisvaja dominanco nad baltičskimi državami in delom Finske.

Karolinski, Marianški in Maršalski otoki so bili v nemških rokah ob izbruhu prve svetovne vojne. Sedež nemške administracije je bil na otoku Majuru. Te grupe vključujejo čez dvesto večjih in manjših otokov na Pacifiku.

Načelnik nacijske tajne policije v Bolgariji

Stockholm, Švedska, 2. febr.—List Tidningen je objavil poročilo iz Budimpešte, da je Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacijske tajne policije, dopel v Sofijo, glavno mesto Bolgarije. On bo nadziral izvajanje ukrepov v zvezi z zatiranjem opozicije proti nacijski nadvladi.

Fašistična zarota proti kostariški vladi

Mexico City, 2. febr.—Vincenzo Lombardo Toledano, vodja mehiških delavcev, je dejal, da je dobil informacije od delavcev na Kostariki o fašistični zaroti proti vladi. Na poti tja je založil orožja. Toledano je poslal predsedniku Mehike pismo z apelom, naj odredi preiskavo.

Aretacije nemških špionov v Argentini

Buenos Aires, Argentina, 2. febr.—Zunanji urad je naznanil aretacijo šestih nemških špionov kot rezultat preiskave, kateri je sledil prelom diplomatskih odnosov med Argentino, Nemčijo in Japonsko. Aretiranci so bili člani špijskega kroga, ki je operiral pod vodstvom stotnika Dietricha Niebuha, vojaškega atašee nemškega poslanstva v Buenos Airesu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kenado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovaščini, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (February 29, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

Z glasovnico za vojake se igrajo

Predsednik Roosevelt je pred nekaj dnevi opozoril kongres na posebno poslanico, naj ne izgublja časa in naj hitro sprejme federalni načrt, na podlagi katerega bodo vojaki lahko volili pri letošnjih volitvah.

Ta poslanica je bila zelo sarkastična in deloma ostra. Večina v kongresu je to zasluzila, ker še vedno zavlačuje načrt federalnega nadzorstva za vojaške volitve. Roosevelt je označil prizadevanje velikega števila kongresnikov in senatorjev, naj vsaka država zase vodi vojaške volitve, za sleparijo in po vsej pravici. Predsednik ve, kaj govori v tem oziru. Pri zadnjih volitvah leta 1942 je volilo le 28,000 vojakov, dasi jih je bilo čez milijon pod orožjem. Takrat so vojaki bili v veliki večini še doma, to se pravi, na ameriških vežbališčih, kljub temu njihova volilna oblast posameznih držav ni mogla doseči ob pravem času.

Vojaki in pomorščaki, ki so danes daleč na pacifičnih in evropskih bojiščih, zahtevajo volilno pravico. To dokazuje vojaški list Stars and Stripes, ki izhaja v Alžiru in kateri je izvedel poskusno glasovanje med vojniki iz velike večine držav ameriške Unije. Vojaki, ki so glasovali, so se stoodstotno izrekli za federalno glasovnico in proti individualnim glasovnicam iz posameznih držav; tega glasovanja so se udeležili vojaki iz dva in štiridesetih držav.

Velika števila kongresnikov in senatorjev se pa poživlja na želje teh vojakov. Senator Taft iz Ohia je ostro napadel predsednika zaradi njegove poslanice, češ "to je manevar za četrti predsedniški termin." Senator Overton, demokrat iz Louisiane, je pa odprto izjavil: "Bodimo odkriti! Doli na jugu smo odločno proti federalni kontroli vojaških glasovnic. Naše volilne kvalifikacije morajo ostati nedotaknjene, in sicer zato, da belokožci obdržijo večino."

"Demokratje" iz južnih držav so še vedno v dobi civilne vojne pred osemdesetimi leti in so odprti proti temu, da bi imeli zamorski vojniki iz njihovih držav volilno pravico, čeprav se bojujejo na fronti za iste cilje kot belokožni vojaki. Ti "demokratje" (kakšna profanacija tega imena!) so se združili z reakcionarnimi republikanci, ki so tudi proti federalni kontroli vojaških volitev iz razloga, ker se boje, da bodo vojaki večinoma volili svojega vrhovnega poveljnika Roosevelta, če bo kandidiral. Namen demokratskih in republikanskih burboncev je, da preprečijo vojakom volilno pravico v čim večjem številu, čeprav se hinavsko hlinijo, da ni to njihov namen.

Medtem časa beži. Mesec januar je že šel in kongres je še vedno tam glede volilne procedure vojakov, kjer je bil ob novem letu. Če bodo nadaljevali to igro še mesec dni ali dva—bodo stvar zavlekli tako daleč, da vojaki ostanejo brez priložnosti za glasovanje za predsednika in novi kongres.—I. M.

Koliko bo kooperacije po zmagi?

Dokler je otišče zmagovalo na Pacifiku in v Evropi, je bila kooperacija med zavezniškimi resnična stvar. V tej dobri negotovitosti se je rodil Atlantski čarter in nastale so druge deklaracije predstavnikov Amerike, Anglije, Rusije in Kitajske, ki vse močno naglašajo kooperacijo in medsebojno pomoč v orožju za doseg skupne zmage, kakor tudi kooperacijo za graditev trajnega mira.

Danes je situacija precej drugačna. Otišče je definitivno zapisano porazu in zmaga zaveznikov je gotova stvar neglede na to, koliko časa še traja vojna. Kljub tej prijetni veri v zmago zaveznikov se nadaljuje kooperacija za doseg zmage, ker se vsi zavezniški dobro zavedajo, da se zmaga lahko izpremeni v poraz, če ne bodo kooperirali na bojišču. Drugo pa je v kooperacijo za graditev mira po zmagi. Ta kooperacija je že začela popuščati.

Na konferenci v Moskvi zadnje jesen so zavezniški sklenili, da bodo kolektivno in sporazumno poravnali vse spore med seboj. Komaj tri mesece po tem sklepu je Amerika ponudila Rusiji svoje posredovanje za obnovo normalnih stikov med sovjetsko in poljsko vlado, toda sovjetska vlada je odklonila ponudbo, češ da "čas še ni zrel za kakšno obnovo stikov s Poljaki."

V istem času je angleška vlada izjavila, da ne bo priznala nobene izpremembe glede mej med Poljaki in Rusijo, ki je bila narejena s silo orožja med vojno. Ta izjava je bila gorka klopota za rusov, ki vztrajajo, da je meja s Poljaki le njihova zadeva.

In kakor da so sovjeti pričakovali omenjene klopote s strani Anglije, je nekaj dni prej moskovska Pravda prisilila Angležem grdo klopoto, ko je objavila izmišljeno vest, da se Angleži "na tistem pogajajo za separaten mir z Nemčijo."

Vsi ti incidenti so slaba garancija za kooperacijo zaveznikov po vojni. Ako se že danes, ko še traja vojna z otiščem in ko je še potrebna kooperacija na bojišču—ne morejo vzdržati praskanja med seboj, česa moremo pričakovati po zmagi?

Zavezniški bi že morali imeti vrhovni svet ali upravo svetovne organizacije, o kateri so se zedinili na moskovski in teheranski konferenci. Če bi že obstal vrhovni svet, bi se lahko že bavil s teritorialnimi vprašanji in sličnimi zadevami, ki bi lahko bile rešene sproti, ko se še vrši vojna. Tega sveta pa še ni—ker ni prave kooperacije med zavezniški.

Zakaj ni iskrene kooperacije v zadevah, ki se tičejo bodočega mira? Zato, ker ni pravega zaupanja. Vse praske, ki se zdaj dogajajo med Ameriko in Anglijo na eni strani in Sovjetsko unijo na drugi, so priča tega.—I. M.

Glasovi iz naselbin

Poročilo o shodu Sansa v Pittsburghu

Pittsburgh, Pa.—Mnogo se je pisalo o tem shodu, zato čutim, da je treba vsaj na kratko poročati zaradi onih rojakov, ki se radi tega ali drugega razloga niso udeležili zgodovinske manifestacije Slovencev v zapadni Pennsylvaniji.

V prvi vrsti je treba priznati, da je to bila prva večja politična demonstracija v naši veliki okolici, odkar se je pričela druga svetovna vojna. In ker je to bila resna narodna stvar, se je naravno pričakovalo, da jo bomo vsi vzeli resno k srcu. Navzoči so dali jasen dokaz in odgovor, da razumejo težke naloge in dolžnosti, ki jih kot ameriški državljani moramo izvrševati, da se porazi fašistično Nemčijo in militaristično Japonsko.

Udeležba in zanimanje za govorje je bilo naravnost izvrstno. Lepo je bilo gledati po dvorani, kjer je bil ženski spol dobro zastopan. Naše zavedne Slovence niso hotele zamuditi te izredne priložnosti, saj se danes borijo tudi ženske kakor se niso nikdar prej v zgodovini. Na primer ruske žene in dekleta so na fronti, naše slovenske žene in dekleta pa opravljajo partizanske službe ravno tako junaško kot moški. Sploh se mora reči, da je bil na shodu zbran cvet Slovencev in Slovenek iz zapadne Pennsylvanije, kar bo vsem ostalo dolgo v lepem spominu.

Zlatko Baloković, predsednik Hrvaškega kongresa, je naglašal, da 20. stoletje zahteva gotove spremembe in enakopravnost zatiranih mas, da bomo to gotovo tudi doživeli, če bo vlada slova in razumevanje med narodi, med političnimi skupinami. Posebno pa je svaril, da se ne smemo ozirati na rdeče strašilo komunističnega pečata, ker fašisti smatrajo vsakega demokrata, ki deluje za poraz Hitlerjeve Nemčije in Japonske, za rogate komuniste.

Srb Marković je menda najbolj jasno razložil gestav osvobodilne fronte. Podčrtal je, da Srbi želijo mirno živeti z brati Hrvati in Slovenci. Tega pa ni dopuščala stara srbska vladarska klika. Marković pozna Tita Brozovića osebno, kakor tudi mnoge druge člane nove časne vlade. Osebo mu je poznal tudi Josip Vidmar in Boris Kidrič, voditelja slovenske osvobodilne fronte. Mnogi izmed teh so stali kot delavci, brez univerzitetne izobrazbe. Toda potrebno izobrazbo in skušnjo so dobili skoro vsi v zloglasni glavnjaci, kjer so utrdili svoja prepričanja in sposobnosti.

Etibn Kristan nam je podal poročilo o glavnih korakih, katere je on storil kot predsednik SANSa. Navzoči so mu posvetili posebno pažnjo. V dvorani je vladaala grobna tišina. Vsaka njegova beseda je padla na srca, ki so gorela za stvar, za katero se borijo naši svetovno znani partizani pod praporom osvobodilne fronte. Kristan je razložil v podrobnosti, da so ljudje sami pričeli organizirati odpor, ko so videli, da je vojaška sila Jugoslavije po par dneh skrahnila

tragično, da so partizani bili že od samega pričetka upravičeni do priznanja, katero smo dajali izdajalcu Mihajloviću in četnikom. Njegov govor je odstranil vsak dvom, če je sploh kdo dvomil, da so partizani in osvobodilna fronta tista sila, ki nam daje upanje, da bodo osvobodili vse okupirano ozemlje. Kristan je tudi poudaril, da izvršni odbor SANSa dobesedno izvaja sklepe clevelandskega kongresa, da je bila vsaka poteza in akcija SANSa doslej pravilna in do skrajnosti previdna, da so torej očitki od strani malenkostne Fotičeve skupine neutemeljeni.

Janko Rogelj, direktor JPO-SS, je poročal o notranjem stanju v Sloveniji in apeliral za gromotno pomoč sestradanim narodom. Naglasil je, da je sedaj politični položaj v Jugoslaviji kristalno čist in da vsled tega moramo pospešiti naše akcije. On je razložil zveze in simpatije, katere kažejo ameriški vladni krogi napram partizanom in ljudstvu, da so krogi v Washingtonu v tesni zvezi in da jim stalno pošiljajo radijska poročila in pozdrave v znak priznanja za velike uspehe in žrtve, katere Jugoslavlani doprinesejo za zmago Združenih narodov.

Pravo razpoloženje shoda se mora soditi tudi po denarnih prostovoljnih prispevkih. Kolekta je prvič znašala \$452.00. Dr. Arch, predsednik shoda, pa je hotel doseči vsoto \$500.00, zato je ponovno apeliral, da se zbere še \$48.00. No, in navzoči so spet radevolje posegli v žep in zasukali številko po svoje. Prispevali so \$84.00, kar pomeni, da je skupna kolekta znašala \$537.00. Za tako lep dar pa se moramo zahvaliti zlasti federaciji društev SNPJ in podružnicam SANSa, odboru Slov. doma v Pittsburghu in vsem ostalim organizacijam, ki so se odzvali s primernim prispevkom za dobro stvar. Posamezniki seveda zaslužijo vse spoštovanje, ker so ne samo prispevali gromotno, ampak dali tudi razumeti, da so za SANS in osvobodilno fronto z dušo in srcem, da bomo delovali enotno za osvoboditev Jugoslavije in ostalih podjarmljenih narodov.

Treba je dodati, da so govorniki apelirali na navzoče, da je v teku velika kampanja za nakupovanje vojnih bondov, da je ta denar potreben za uspešno invazijo z zapada in da je naša sveta dolžnost, da vsakdo, ki je v stanu, obvezan kupiti bond vsaj za \$100.00.

To je moje poročilo. Morda bo še kdo drugi dodal kaj, ker, ako bi hotel poročati vse v podrobnosti, bi bilo to poročilo še obširnejše.

Torej v imenu pripravljalnega odbora, federacije društev SNPJ in podružnic SANSa, ki je vladaala grobna tišina. Vsaka njegova beseda je padla na srca, ki so gorela za stvar, za katero se borijo naši svetovno znani partizani pod praporom osvobodilne fronte. Kristan je razložil v podrobnosti, da so ljudje sami pričeli organizirati odpor, ko so videli, da je vojaška sila Jugoslavije po par dneh skrahnila

Na shodu je bila sprejeta resolucija in sicer soglasno. Jedro iste je bilo že prej odobreno na federacijskih sejah ABZ in SNPJ. Glasi se:

"Mi, ameriški državljani slovenskega porekla iz zapadne

Pennsylvanije, zbrani na shodu v Pittsburghu, Pa., dne 23. januarja 1944, častno izjavljamo, da bomo odslej še bolj odločno delovali za ameriški vojni program. Naš največji doprinos bo prihajal v obliki vojne proizvodnje, nakupovanja vojnih bondov in sorazmerno tudi na aktivni vojni fronti, kjer se naš sinovi in hčerke že borijo za zmago Združenih narodov.

Zavedajoč se, da je edinstvo v Združenih državah glavni predpogoj za uspešno izvajanje vojnega programa in uspešne invazije Evrope, zato bomo z vsemi močmi podpirali Louisa Adamiča in Združen odbor južnoslovenskih Amerikancev in Slovensko-Ameriški narodni svet, da dosežemo popolno edinstvo med južno-slovenskimi izseljenci, da bomo dajali najstojnejše vzglede edinstva in podpore našemu vrhovnemu poveljniku, Franklinu Rooseveltu, katerega zunanja politika je dovedla do tesnega sodelovanja med glavnimi zavezniškimi—Združenimi državami, Anglijo, Sovjetsko unijo in Kitajsko.

Ker je neoporočeno dejstvo, da so Združene države "arzenal demokracije", želimo, da se pospešijo pošiljanje vojnega materiala na podlagi "lend-lease" pogojev vsem aktivnim zavezniškim. Ravno tako želimo, da se tukaj vključijo tudi osvobodilno fronto v Jugoslaviji, kjer partizanske in redne armade nujno potrebujejo moderna vojska orožja, da se pospešijo njihovi udarci in čimprej osvobodijo vse okupirano ozemlje v Jugoslaviji.

Dalje smatramo, da je novo izvoljena časna vlada na osvobojenem ozemlju prava predstavnica vseh tam živčih narodov. Ta vlada ima resničen demokratičen karakter in zdrav gospodarski načrt za bodočnost, kar je edina garancija za miren razvoj po končani vojni. Mi smo za priznanje in podporo te vlade, ker le taka oblika vlade bo sposobna in voljna uvesti demokratske principe in dati enakopravnost vsem narodom.

Iz razloga, ker partizani in vojaštvo osvobodilne fronte v Jugoslaviji zadajajo skupnim sovražnikom težke udarce in da jejo ostalim podjarmljenim narodom klasične primere ljudskega odpora, jih srčno pozdravljamo in obljublamo, da jih bomo podpirali politično in materialno, da čimprej upostavijo mirno sožitje med vsemi jugoslovanskimi narodi."

Za skupni odbor—Frank Oblak.

Po 23 letih v Chicago—IV. Cleveland.—Zadnjič sem povedal, kako smo se vrnili v hotel SANSovega shoda, ki se je vršil v dvorani SNPJ na Lawndalu. Ko pridem v sobo, prašam telefonistinjo, če je bil v moji odsotnosti zvečer kak klic zame. Pričakoval sem namreč nečaka dr. Borisa Mermolja, ki je sedaj nastanjen v Californiji kot vojaški zdravnik, da bo potoval skozi Chicago. Nič takega ni bilo. Mislim sem si, da fant mogoče ni imel časa, da bi me poklical, ker je rekel, da bo imel par ur časa v Chicago in je možno, da me obišče v hotelu. Ko pridem domov, izvem, da je bil njegov dopust podaljšan za pet dni, kar mi je izposloval Rdeči križ iz razloga, ker je njegova sestra Stefie na smrt bolna in se nahaja v Clevelandski kliniki. Ko to pišem, se še vedno bori za življenje. Zalostna ločitev pač za brata kot ostale sorodnike.

Potem še nekoliko posemim in pregledam Chicago Sun, nakar se odpravim k počitku, katerega sem bil zelo potreben. Še prej pa naročim po telefonu, naj me pokličejo ob sedmih jutraj, ker sem pričakoval svaka in svakinjo Zuro, kot sem že omenil. Vlak bi moral priti ob 8:30 zjutraj, jaz pa čakam in čakam skoro do 10. ure. In ker jih ni bilo in tudi ne klica, grem zajtrkovat—prej sem mislil, da bomo skupno zajtrkovali.

Potem zopet nazaj v hotel in pokličem brata Freda Vidra. Prejtni večer se namreč nisva videla, kakor tudi ne z njegovo ženo. Pozdravila se in me vprašala, kje sem. Povem mu, da nameravam biti v Chicago do torka, nakar me povabi, naj pridem k njim na večerjo, kar je tudi želja mrs. Vider. Hočem se oprostiti, da ne želim nikogar obremeniti z delom (tako mi je žena doma naročila, naj ne bom komu za breme radi odmerkov

Kanadska vojska rešuje ranjenega lovčarja izpod razvalin po stolpa v Ortoni, Italija.

itd.), torej k večerji ne, pridem pa na poset zvečer. Da mi navodilo, katero poulično naj vzamem in se domeniva, da pridem po večerji.

Po pogovoru z Vidrom grem po nedeljski časopis. Spodaj v lobiji dobim še par Clevelandčanov, ki se odpravljajo proti domu s popoldanskim vlakom. Stečem nazaj v hotelsko sobo in čakam telefona od sorodnikov. Ker ga ni bilo, ura pa je bila že preko poldne, grem h kosilu. Po kosilu se šetam v lobiji in končno zagledam Zbašnika, gl. tajnika ABZ, ki je bil tudi navzoč na zborovanju Sansa. Tako se vsede v kramljava o raznih stvareh precej časa. Seveda sva po svoje reševala tudi Ameriko in našo staro domovino. Končno se on poslovi, da mora posetiti še par prijateljev v Chicagu, zvečer se pa vrne z vlakom proti domu.

Torej izgleda, da so vsi odšli. V hotelu ne poznam nikogar več, le ogromna masa tujih obrazov je, največ vojakov in deklet ali žena. Tako se počasi odpravim proti Lawndalu. Gledam, če bi dobil taksi, ali ni hotel nihče tako daleč radi restrikcij. Torej bo najbolje, da se poslužim poulične. Časa imam tudi še.

Tako čakam, toda poulične, ki pelje po 26. cesti ni, in tudi ne opazim napisa, ki mi ga je dal Fred. Vprašujem, katero karo naj vzamem, da pridem na ta in ta naslov. Nihče mi ne ve povedati. Čakal sem pred hotelom, moral bi pa iti na Randolph in Clark, kakor mi je naročil Vider, ampak zelenec je zelenec. Končno mi, povedo, kje bom dobil to karo.

Torej po vstopu na poulično povem sprevodniku, kam želim iti, če je to prava karta in naj me opozori, kdaj naj izstopim. Na vse mi pritrdi in mislim sem, da sem na pravi poulični. Tako se vozim pri toplem solnčnem dnevu in opazujem precej zapršen in z umazaniam snegom pokrito Chicago. Vozim se že precej časa in domnevam, da sem že blizu cilja. Grem k dvema sprevodnikoma—eden je menda drugega učil, toda se prepričam, da nista oba dosti vedela. Mislim si, da bi bil naš Barbič boljši, je vsaj uljuden z ljudmi in postrežljiv, kar mora biti posebno za tučja. Končno mi povesta, da obhajujeta, ker se vozim v napačno smer. Če bi bilo to v našem mestu, bi se malo drugače gledali. Vprašam ju, kako to, da se malo več ne zainteresirata za potnike, posebno za novince. Povesta mi, kje in katero karo naj vzamem in mi dasta transfer, toda jaz ju nisem dosti poslušal, ampak skočim s poulične in mislim: pišita me v uho, jaz se na vaju ne bom več zanašal.

Ogledujem in premišlujem, kam sedaj. Vozil sem se preko pol ure. Stopim v bližnjo trgovino in vprašam za pojasnilo, ali nihče mi ne pove nič jasneje. Grem na nasprotno stran v gostilno, kajti v Chicagu so odprte tudi v nedeljo (popoldne in zvečer) in dobim pijačo, kakršno želim—tega ni pri nas v Clevelandu. Naročim pivo—bil sem tudi žejen—par cigar in opazujem. Tako opazim naše južne brate Hrvate ali Srbe. Vprašam v angleščini, če mi morejo povedati, kako naj pridem na ta in ta naslov. Odgovor dobim, naj grem par blokov dalje in tam počkam poulične, ki me pripelje na cilj. Se zahvalim in odidem.

Čakam precej časa in končno pride poulična. Vstopim in pojasnim bolj prijetnemu sprevodniku, kam želim. Da mi transfer in pravi, da mi bo že povedal, kje naj izstopim in katero karo naj vzamem dalje, da me pripelje na cilj. Tako se je zgodilo.

Končno pridem po hourni zamudi k Bergerju. Povem mu, mojo smolo in ga vprašam, kje stanujejo Vidrovi. Pove mi, kje stanujejo in tudi da naslov, toda ne ve za pravo hišno številko, vendar meni, da bom lahko našel. Grem par blokov do Vidrovih, iščem hišno številko in vprašujem, toda nihče ne ve za to ime. Grem v trgovino in v telefonski knjigi res dobim pravi naslov. Tako pridem do hiše in pozvonim. Takoj se oglasi Vider in me pokliče z vrha stopnic. Torej sem končno na pravem mestu.

Vidrovi mi povedo, da me čakajo že skoro uro časa. Oprostim se in povem, da sem se malo zavozil, kar ni čudnega, ker njih velika vas mi ni poznana, ker je že 23 let, odkar sem bil zadnjič v Chicagu. Fred me vpraša, če nisem vzel kare kot mi je povedal. Povem mu kaj in kako, na kar mi pravi, da sem stal na napačnem vogalu in vzel napačno karo. No, vseeno sem tu. Predstavijo mi gđ. Vogričev in me povabijo na večerjo. Seveda sem bil v zadregi, ko mi povedo, da smo čakali tudi z večerjo, ampak kljub moji oprostitvi ni pomagalo nič. Vsedi se in se pridruži nam.

Tako se razvijejo med nami razni pogovori. Po večerji kramljamo par ur o jednoti, Sansu, starih domovini, Rusiji itd. Vse smo imeli v pretresu. Čas je hitro minil, da še sam nisem vedel kdaj je treba bilo nazaj proti hotelu. Poslovim se od Vidrovih z obljubo, da se prihodnji dan oglasim še v uradu SNPJ, ker si ga želim ogledati. Ponudijo se mi, da me sprejmo do poulične, da se ne bom ponovno zavozil. Ampak ker je bil Vider prehlajen, sem smatral, da bom sam dobil. Pove mi, kje bom dobil poulično, ki me popelje v "loop", središče mesta. Poslovim se od vseh in kmalu dobim poulično in v dobri pol uri sem že v hotelu. (Se nadaljuje.)

J. F. Durn.

Miklavž je opeharil West Middlesex. Pa.—Dasi je že pozno, bom vseeno poročal, da se je 24. dec. Miklavž ustavil v našem Slovenskem domu v Sharonu. Otroci—mladinski krožek—so najprej imeli primerno igro, potem pa namprepeli več lepih slovenskih pesmi. Njih melodije so končno privabile tudi Miklavža, ki se je kar znal med njimi in jim začel deliti darila, potem ga je pa spet naenkrat zmanjkalo.

Mi drugi po dvorani smo se ozirali, kaj to pomeni, kajti tudi mi smo ga prav tako nestrpno pričakovali kot otroci. Meni se je kar nos pobesil. Že prej sem se mu priporočal in tudi drugo prosil, naj mu priporočajo, da dobim samopojno pero, zdaj se pa kar tako umakne. Kar naenkrat zopet zaropocne na odru in se strese. Dvigne se zastor in sredi odra zagledamo veliki kup daril, sredi njih pa stoji Miklavž. Aha, si mislim, zdaj bo že nekaj. Začne deliti kar vsem od karja—jabolka, pomaranče, cukček, orehe itd. S tem nisem bil zadovoljen in gledal sem zmiraj, če mi bo pomežnik in reklo.

(Daje na 2. strani)

Člani kranjske unije demonstrirajo za subvencije v Newarku, N.J.

IZ URADA

Slovenskega ameriškega narodnega sveta

3835 W. 24th Street, Chicago, Ill.

CETIRTO VOJNO POSOJILJO

Nahajamo se v kampanji za četrto vojno posojilo, v kateri se apelira na vse Američane, da poleg rednega kupovanja vojnih bonдов vsakdo kupi še en bonđ tekom te kampanje. SANS apelira na vse svoje člane in druge slovenske Amerikance, da se odzovejo klicu domovine ter da do skrajnosti vlagajo svoje prihranke v državne vojne obveznice. Eden izmed SANSovih namenov je podpirati vojni napor Amerike za hitro zmago nad fašizmom in nacizmom, kar pomeni tudi čim prejšnjo rešitev stare domovine izpod nacifašističnega jarma. Kupovanje vojnih bonđov pomeni tudi večjo pomoč našim zaveznikom, zlasti sovjetski Rusiji v njenem velikanskem naporu, da stre hrbtnice Hitlerjevi evropski trdnjavi. Čim več te pomoči prejmejo zavezniki od Amerike, tem manj se bo treba boriti našim lastnim ameriškim vojakom in toliko več življenj bo ohranjenih. In če je mogoče vojaku odkupiti njegovo življenje v dolarjih, ki kupijo vojni material, tedaj je pač naša sveta dolžnost posoditi te dolarje naši vladi in obenem obvarovati naše lastne vojake pred nepotrebnimi žrtvami. Dolžnost slovenskega ameriškega naroda je kupiti ekstra vojni bonđ v tej kampanji!

POMOŽITEV NAŠEGA ČLANSTVA

Poročila naših podružnic iz različnih naselbin in večji finančni prispevki so jasna pričla, da se naši ljudje čedalje bolj zavajajo važnosti naše politične akcije. Vzlic temu bi SANS moral šteti več članov in imeti več podružnic. Čas za pristop je sedaj. Med nami je mnogo simpatičarjev in zagovornikov političnega programa, ki ga SANS vrši. Toda samo simpatizirati in govoriti o našem delu ne zadostuje. Oboje je treba realizirati s tem, da vsakdo teh postane aktiven član lokalne podružnice, če podružnice ni, se naj ustanovi, če pa razmere tudi tega ne dopuščajo, tedaj postane SANSov "član-at-large". Članarina znaša \$3 letno in se lahko pošlje naravnost v naš urad. Vsak tak član bo prejel iz SANSovega urada člansko karto, ki bo služila za dokaz aktivnosti. Ne smelo bi biti Slovenca niti Slovencek, katere bi ne mogla dokazati svojega članstva. Članska karta je dokaz udejstvovanja v SANSovem delu. Med nami je še veliko oseb, ki se grozno postavljajo s svojim zanimanjem za SANS, ga hvalijo ali grajajo, materialno pa niso še ničesar storili zanj. Vrata v SANS so odprta vsem, ki soglašajo z njegovim programom. Članska karta pa je izkazilo našega soglasja.

NOVE PODRUŽNICE

Novo podružnico so se ustanovile ali bodo kmalu ustanovile v Luzernu, Pa., v Republicu, Pa., v Greenburgu, Pa. in v Lo-

rainu, O. Prve tri bodo pod pokroviteljstvom društev SNPJ, četrto pa bodo tvorila skupna slovenska društva v Lorainu. Društva v drugih naselbinah so vabljen, da jim slede.

NAŠE AKTIVNOSTI

Podružnica štev. 48 v Collinwoodu sklicuje javen shod v SDD v nedeljo 5. marca. Za govornike so vabljeni Kristan, Adamič, Maletič, Drenovac in drugi. Podrobnosti bodo objavljene kasneje.

V Girardu, O., se tamošnja podružnica štev. 79 pripravlja za shod enkrat meseca marca. Tajnik Frank Resek je izrazil željo članstva, da nastopita Kristan in Adamič. Na tem shodu bodo lahko sodelovali naši rojaki iz Sharona in okolice, Youngstowna, Bessemerja, Warrena in drugih naselbin.

SANS IN JPO

Nekatere naše podružnice sprejemajo prispevke tudi za Jugoslovanski pomožni odbor. Največ teh pošilja take prispevke naravnost blagajniku JPO, včasih pa pride kaka pošiljka v SANSov urad. V vseh takih slučajih je naš blagajnik obveščen, da dotično vsoto odpošlje na pristojno mesto. Od tajnika podružnice štev. 39 v Clevelandu smo o tem dejstvu bili opozorjeni, ker so se pojavile osebe, ki so prispevale za JPO in so domnevale, da JPO dotične vsote ni prejel. Brat Sušnik nas je informiral, da je vse pomožnemu odboru namenjene darove izročil lokalni postojanki JPO. Mi priporočamo, da se vsi prispevki za JPO pošiljajo naravnost na brata Jurjevca, blagajnika JPO. Če se pa kaka vsota pošlje v naš urad, smete biti zagotovljeni, da je izročena kamor spada.

PRISPEVKI DO 26. JANUARJA

Do 26. januarja so za ta mesec bili prejeti sledeči prispevki: Skupne podružnice SANSa in postojanke JPO v Chicagu so poslale \$585.38, katere vsota predstavlja čisti preostanek in darove nabrane na shodu 8. januarja. Sestra Jennie Koren je poslala \$10, katere so darovale Fannie Blažun (\$5), Angela Perme in Jennie Koren (\$2 vsaka) in Mary Červenka (\$1).

Drugi večji prispevki so: Collinwood (48) \$250.00; Sharon, Pa. (30) \$100.00; Brooklyn, N. Y. (69) \$42.50; Girard, O. (79) \$25.00 (prispevala federacija SNPJ za vzhodni Ohio in zapadno Penno); Los Angeles, Cal. (67), \$24.25. Poleg teh so poslale prispevke še: West Aliquippa \$10.75; Uniontown \$14.50; St. Louis \$6.50; Bridgeport \$14.30; Kemmerer, Wyo. \$7.00; Fairport Harbor, O. \$9.00 (poslano po drugi podpredsednici SANSa Marie Prisland); Walsenburg, Colo. \$5.00; New York, N. Y. (84) \$6.50; Chicago (25—fed. SNPJ) \$10.00; Brooklyn (63) \$8.00; Hostetter, Pa. \$8.00 in Pueblo, Colo. (Orel, SNPJ) \$5.00.

Federacija angleško poslujočih

društev SNPJ za zapadno Penno je po tajniku Jamesu Maglichu poslala \$30.00. Ta napredna skupina tu rojene mladine je na svoji letni seji izrazila polno zaupanje v SANSovo delo in želela, da se to delo tudi v isti smeri nadaljuje. Sestra Agnes Zelo- kar iz Clevelanda, članica širšega odbora, je SANSu podarila vsoto \$44.00. Mrs. Katarina Pfeiffer iz New Yorka je po Ani Krasi izročila naši blagajni \$5.00. Iz Kanade (Port Hope, Ont.) pa je po Proletarcu poslal našemu svetu \$2.00 naš rojak Mat Zobec. Na obisku v Chicagu pri svojih dveh hčerah se je Mrs. Frank Kapel iz Clevelanda spomnila tudi SANSa in pri izvršnem tajniku pustila \$5.00. Vsem iskrena hvala.

Shod SANSa v Pittsburghu dne 22. januarja se je ob obilni udeležbi jako uspešno završil. Vršil se je pod pokroviteljstvom SANSa, JPO in Federacije društev SNPJ. Podrobnjša poročila sledijo iz ožjih virov.

Zvezni blagajnik Morgenthau je v svojem govoru ob otvoritvi kampanje za četrto vojno posojilo poleg drugih odprnih ali omenil tudi Jugoslovanske parizane, ki se tako junaško borijo proti sovražnikom. Omenil ni nobene druge odpornosti v Jugoslaviji, niti ne zamejne vlade v Kairu. New York Times komentira o tem, da je to omenjanje menda uradno stališče ameriške vlade z oziroma, da ima Jugoslavija sedaj "dve" vladi.

Obenem opozarjam odbornike in člane Sansa, da revija The Nation od 29. januarja vsebuje zelo važen članek o Jugoslaviji pod naslovom "The Plot Against Yugoslavia", ki ga je spisal Bogdan Radica, šef jugoslovanskega Presbira. Tudi uredniški članek je zanimiv. Nabavite si to številko, prečitajte jo dobro in razpravljajte na sejah o tem.

Mirko G. Kuhel, izvršni tajnik.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

"Na, tukaj imaš, kar želiš." Res mi je trikrat roko pomolil: prvič je bila srca s kravato, drugič nogavice, tretjič pa plave hlače. Te mi bodo še največ zalegle, kajti stare so bile že tako "sferderbane", da sem se moral včasih kar nekam čudno držati, da se ni videlo domov. Veste, polti ne škodi, če ima človek par lukenj v hlačah, samo to je smola, če te pride kdo obiskat. Za samopojno pero, kar sem si najbolj želel, sem se pa pod nosom obrisal. Upanje pa še imam. Dokler ne dobim, še zmagaj lahko pričakujem.

Tako smo se vseeno zadovoljili s tem, kar smo dobili. Vse smo vzeli za dobro v nadi, da bi dočakali še mnogo Miklavževih obetnic, mladiški krožek pa da bi nam še dolgo pel.

Dne 30. nov. je bilo pa nekaj lelega. V Slovenskem domu se je zglasil tat. Zjutraj istega dne prinese natakarcica v točilnico \$40 v vrečici, katero položi poleg registra in začne čistiti sobe. V gornjih prostorih sta bila dva delavca, ki sta popravljala pod. Med tem časom pa pripelje led "iceman". In kot navadno mu reče Mrs. Stebly, naj ga zloži v ledenico ali hladilnico. Ko fant deva led v "cooler", se ozira po bari in zadržuje za registrom zagleda vrečico z denarjem. Seže in smuk v žep z njo in odide kot navadno.

Ko se Mrs. Stebly vrne v točilnico, da se tam pospravi in dene denar v register, ga pa ni bilo. Išče in gleda, kamor ga je položila, toda denarja nikjer. Gre k delavcem v gornje nadstropje in pravi, da je denar izgubil vrag vidi kam. Kdo naj bi ga vzel? Kaj, ko bi bil "iceman"? A videl ga ni nihče. Kaj hoče?

Hitro po telefonu pokliče "ice" kompanijo in vpraša, če kaj vedo o tem vozniku, če je pošten. Gospodar odgovori, da pri njem dela že več mesecev in ne ve nič slabega o njem. "Veste," pravi Mrs. Stebly, "nekdo mi je vzel denar od registra in sumim vašega voznika. Rada bi, da bi ga vi o tem kako izprašali."

"Bom poskusil, ko pride domov."

Gospodar je res takoj prijel

Sarban Edward Adolphe z motornim vozilom na blatin cesti otoka La Vella na Pacifiku.

hlapca, kakor hitro je prišel domov. "Ali si peljal led v Slovenski narodni dom?" — "Ja, sem." — "Zakaj si pa tam denar vzel?" — Fant je pordečil in ni mogel utajiti. "Denar sem, ako ne, boš šel v zapor!" mu zagrozil gospodar. Fant seže v žep in privleče iz njega vrečico z denarjem. Pravi, da ga je strast prišla, ko je tam videl denar in ga je vzel. Gospodar je telefonično naznanil oskrbnici Slovenskega doma, da dobi denar nazaj. Pošten tat, kaj ne?

Anton Valentincič, 262.

To in ono iz St. Louisa

St. Louis, Mo.—Preteklo je že precej časa, odkar sem se zadržal v St. Louisu. Prijela se me je bolezen in morala sem v bolnišnico, da si zopet nekoliko izboljšam zdravje. Na tem mestu se zahvalim za obilne cvetlice, ki sem jih prejela od raznih prijateljev, za kartice in obiske, ki človeka vedno razvedrilo v času boleznij.

Ker sem imela precej časa, sem tudi veliko čitala, tako tudi Prosveto, toda ta polemika med dopisniki in urednikom se mi prav nič ne dopade. Stvar ni več debata, pač pa se je razvila v osebno napadanje, kar je zelo žalostno za ljudi, ki se štejejo izobražene in napredne.

Da nismo vsi enakega prepričanja, je gotovo. Ali pustimo vsakemu svoje prepričanje, saj vendar živimo v svobodni deželi. Dokler je prepričanje nekoga pošteno, ga tudi spoštujemo. Kdo je v pravem, bo pokazala bodočnost. Tudi urednikovih komentarjev ne odobravam. Dokler se človek izrazi pošteno in ne napada nikogar osebno, ima pravico povedati svoje mišljenje brez vsakega vmešavanja.

Danes je velika potreba, da pišemo o potrebah in pomoči našim dragim v stari domovini. Čas hiti, mi smo pa še prav malo dosegli. Namesto da bi postavili vse naše moči in agitali med narodom, da bi delali in pomagali, se pa prerekamo po časopisju. To je žalostno. Namesto da dopisniki trtijo črnilo in papir za osebnosti, bi storili veliko boljše, da napišejo vsaj deset vrstic za pomoč sirotam v Jugoslaviji in propagirajo za SANS. S tem bi storili delo, ki ni samo potrebno, pač tudi njih dolžnost.

Sedaj vabim tudi sentlojske Slovence, da se udeležite seje postojanke 23 Sansa dne 5. febr. zvečer v Slovenskem domu na 3331 So. 7th st. Na dnevnem redu je mnogo važnih stvari in upam, da bo dobra udeležba. Ker nismo imeli seje že zadnje

tri mesece radi boleznij tajnice, upam, da v tem letu popravimo, kar smo zamudili in gremo naprej z delom s pomnoženo energijo.

Za 26. marca je Vseslovanski kongres povabil Louisa Adamiča na shod v St. Louis. Z njim pride tudi Zlatko Baloković, violinist in podpredsednik Jugoslovanskega odbora. Shod se bo vršil v Kiel Auditoriumu na 14. cesti in Market st. Upati je, da bo dobra udeležba. Bratje in sestre, pokažite, da cenimo njih veliko delo in poštvalnost.

Dne 20. febr. bo imel jugoslovanski obrambni in pomožni odbor predpustno veselico na 12. cesti in Russell ave. Čisti dobček gre v pomoč partizanom.

Dne 27. febr. bo imel Vseslovanski kongres letno sejo v St. Louisu. Društva, ki še niso izvolila svojih delegatov, so prošena, da to store.

Dne 30. aprila bo imelo društvo Planinski raj 107 SNPJ proslavo svoje 35-letnice. Apeliramo na vsa tukajšnja društva, da ta dan ne prirejajo veselice. Planinski raj vam bo ob priliki povrnil.

Bratje in sestre, danes je velika potreba in tudi naša dolžnost, da delamo, in to sedaj. Razni izgovori, češ bom že videl, kako se bo izteklo, ne drže. Ako bi vsi čakali, da vidimo, kako se bo izteklo, bi bil Tojo v San Franciscu, Hitler pa v Sibiriji. Danes, ko se bje boj, kakršnega svet še ni videl, je naša dolžnost, da storimo vse, kar je v naši moči, da bo to zadnje klanje med narodi.

To pa moremo doseči le, ako pomagamo, da se ustanove pravične meje med narodi in da pride do svetovne kooperacije, namesto izkoriščanje slabših po močnejših. Potrebno je, da gmočno pomagamo narodu, iz katerega izhajamo, da si zopet ustanovi svoj dom, katerega mu je vzel ali porušil sovražnik. Toréj delajmo in pomagajmo. To je naša dolžnost kot ameriških Slovencev. (Prišlo prepozno za sredo.—Ured.)

Theresa Speck.

O starem naseljencu

Milwaukee. — Kot vidim v Prosveti, je povest starega naseljence močno zanimala čitatelje. Tudi moja žena je sosedji tako tolmačila v angleščini kot je pisal Frank Kroll, da je povest tolmačil pismonoši. Sosedja je rekla, ko bi le znala naš jezik, da bi jo lahko čitala, kajti le tako more človek dobiti pravi užitek. Nekaj mojih Prosvet se je izgubilo, toda upam, da bo povest izšla v knjigi.

Frank Primovich.

Grupa japonskih letalcev dobiva instrukcije pred napadom na japonske pozicije.

Od časa do časa

Poroča in komentira

Milan Medvešek

Otvoritev druge fronte in morda tretje in četrte najbrže ni daleč. Človek bi saj tako sodil, če opazuje, kako naglo kliče vlada mladence in može pod orožje.

Tudi iz naše tovarne odhajajo mladenci in može v velikem številu. Danes dva, jutri trije, potem štirje. In to se ponavlja dan za dnem. Najprvo so odhajali neoženjeni, potem oženjeni brez otrok in zdaj tudi očetje.

Mnogi se delajo pogumne in izražajo, da bodo z veseljem zapustili tovarno, ki jih samo izmaga, a ko pride za njih čas odhoda, niso več tako glasni in marsikateri pravi: "Nisem ljubil te ječe, te beznice, a sedaj jo je težko zapustiti..."

Najbolj žalostni pa so oni, ki imajo družino, otroke, ki so si komaj ustvarili dom.

Vojna je. Je krvava kot ni bila še nobena v vsej svetovni zgodovini, odkar stoji svet. Mnogi, ki smo bili vzgojeni v duhu močnega pacifizma, ki je prevladoval po vsem svetu po prvi svetovni vojni, smo svoje čase govorili, da ne bomo šli, če nas pokličejo, a danes smo drugačnega mnenja. Kadar ti ropar vdere v hišo, oropa in ukrade ter nato pobije še tvoje drage, ga ne boš blagoslovljal s pacifizmom in s teorijami, da je vojna največje zlo na svetu, temveč mu boš odgovoril z enakim orožjem.

Frank Lausche, clevelandski župan in naš rojak, bo mogoče prihodnji governor države Ohia. Njegovo ime se v tej zvezi često omenja, a on molči. Moje mnenje je, da bo kandidiral za governorja, a če bo izvoljen, je pa še danes težko reči.

Poročila o uspešnem zborovanju članov širšega in izvršnega odbora SANSa smo sprejeli v Clevelandu z velikim zadovoljstvom na znanje. Tudi pri št. 39 SANSa smo veselili tega ugodnega poročila. Na naši letni seji smo izvolili nov odbor, ki pa je faktično stari. Vsi odborniki so z navdušenjem še nadalje sprejeli odborniška mesta. V odboru smo raznih prepričanj, a to nas ne moti, da se ne bi razumeli v časih, ko gre našemu narodu za življenje in smrt. Predsednik št. 39 SANSa je Leopold Kushlan, podpredsedniki: Krist Štokel, Frank Česen, Tončka Simčič, tajnik John Sušnik,

blagajnik Matt Lučič, zapisnikar Milan Medvešek. Podružnica ima včlanjenih nad 50 društvev in nad 300 članov posameznikov. Do sedaj smo poslali v gl. urad SANSa že \$4198.00. Zelo aktivni so tudi pri collinwoodski podružnici.

Pred kratkim se je vršila tudi letna seja izletniških prostorov SNPJ. Tudi pri tej organizaciji lepo napredujemo. Za letošnje leto smo izvoljeni večinoma vsi stari odborniki: predsednik Milan Medvešek, John Šore, podpredsednik, Cecilija Šubel, tajnica, Blaž Novak, blagajnik, Matt Petrovich, zapisnikar.

Governor države John Brickner se pridno trudi, da bi bil nominiran za predsedniškega kandidata Združenih držav na republikanski listi. To bi bilo res nekaj posebnega, če bi mož postal predsednik Združenih držav. Mož je po prepričanju popolnoma brezbarven torij.

Zloglasni čikaški polkovnik McCormick, lastnik časopisa Chicago Tribune, je znan po vsej Ameriki po svojih fašističnih tendencah. Pred nekaj dnevi pa je močitelj govoril pred clevelandskim mestnim forumom. A izblebetal je toliko neumnosti, da so ga prominentni, a v splošnem precej konservativni meščanje skoro izžvižgali.

Mnogi bivši častniki carske Rusije so se po boljševiški revoluciji razkropili po vsem svetu in pričeli kovati načrte proti boljševikom. A mnogi med njimi so iz tujezemstva opazovali razvoj Rusije in spoznali, da so se v marsičem motili in danes vneto zagovarjajo sovjete.

Mladinski pevski zbor SNPJ, ki smo ga pred kratkim organizirali v Clevelandu, dobro napreduje. Najbrže bo podal že svoj prvi koncert enkrat maja meseca. Učitelj zbora je mladi glaabenik Malečkar.

Raymond Durn, sin poznanege Jožeta Durna, je skončal srednjo šolo (High School) z najvišjim uspehom. Dobil je priznanje kot eden izmed najboljših študentov v mestu Clevelandu. Ni dvoma, da so njegovi starši zelo ponosni nanj. In to je upravičeno!

O poljskem-ruskem sporu sem zadnjič podal nekaj mnenj. Urednik je nato o stvari napisal dolg komentar oziroma članek. V dnevniku Prosveti spregovorim nekaj besed o njegovem članku.

Fond Rdečega križa za 1944

(American Red Cross, Washington, D. C.)

Ko že padajo bombe, ni več časa pošiljati pomoč okrog po svetu. Ko je na težko ranjenemu vojaku treba napraviti transfuzijo, takrat je že prekasno iskati okrog človeka, ki bo daroval svojo kri ali pa strežnico, ki mu bo stregla. Ko vojak ališ o težavah doma—takrat mu je treba hitro pomagati.

Ameriški Rdeči križ dobavlja pomoč, kadar in kjer koli jo je treba. Dalje in dalje je treba sprejemati kri od darovalcev; treba je pošiljati izučene delavce Rdečega križa in tudi drugačno pomoč v taborišča; treba je vzdrževati bolnice na vseh bojnih poljih po vsem svetu.

Ko vlaki trčijo ali ko poplava pokrije mesta, ko divjajo epidemije in za sabo pustijo mnogo bolnikov, tedaj vsako odlaganje pomoči stane življenja. Toda Rdeči križ neprestanu drži potrebnosti. Izučeni delavci rešujejo in pomagajo žrtvam v njihovih nesrečah ter takoj naredijo vse, kar je treba in kar je mogoče, tako da je izguba življenj minimalna.

Da bo Rdeči križ izpolnil svojo dolžnost napram naši armadi in našemu ljudstvu, potrebuje vaše podpore. V teku leta 1944 je treba zbrati okrog 5.000.000 daril krvi. Vsak mesec je treba dobiti 2500 bolničark za armado in mornarico. Treba je poslati okrajne direktorje Rdečega križa in drugo izučeno moštvo v

vojaške in pomorske postojanke ter postaviti bolnišnice, da pomagajo našim borečim se vojakom in njihovim družinam, ako se doma pojavijo nadloge. Tudi v tem vrši Rdeči križ svoje delo.

Doma mora biti vedno pripravljen. Pomagati je treba pri nesrečah, ko se pripetijo. Izučevati je treba pomožne bolničarke in nadaljevati z drugimi že začeti podučevalnimi kurzi. Treba je delati pakete za vojne ujetnike, pripravljati zavoje ter baviti se z mnogimi malenkostmi administracije te velike organizacije.

Vse delovanje Rdečega križa se vzdržuje iz fonda prostovoljnih prispevkov. V teku meseca marca, katerega je predsednik Roosevelt označil kot mesec Rdečega križa, mora Rdeči križ nabrati v svoj fond za leto 1944 več kot kdaj poprej, ker so njegove potrebe večje kot kdaj poprej. Vaš prispevek bo zagotovo nadaljevanje delovanja Rdečega križa. S svojim darom boste pomagali rešiti mnogo človeških življenj. Pomagajmo vsi!

Maša na grobovih poljskih častnikov

Smolensk, Rusija, 2. febr. — Maša z 11.000 poljskih častnikov in vojakov, katere so Nemci poklali in zakopali v Katynskem gozdu, se je brala v kapeli poleg grobišč. To je bral vojaški kaplan Kupch in udeležili so se je ruski častniki in general Sigmund Berling, poveljnik poljske armade v Rusiji.

Žalostnejše dneve delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Razvaline poslopj v Kolnu. Nemčija. po zavezniškem bombardiranju iz zraka.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

Vse molitve, kar jih je znal, je pobožno odmolil k bogu in devici Mariji in vsem najmočnejšim svetnikom in svetnicam, naj bi bili priprošnjiki za milostno sodbo vsem tem izgubljenim Malonezom, kapitanu in mornarjem, ki tako lahkomišno zapravljajo svoje duše z vsem grehom, kar si ga morejo le izmisliti, da pasejo hudiča. Za njih odrešenje in za lastno, ki je bilo tudi v opasnosti v takšni družbi, je pobožno molil in se odeva s pokorniškim pasom, da celo bičal se je...

Vkljub vsemu temu pa je ostal pobožni Ludvik najboljši častnik in borec. Kakor nekoč, tudi sedaj ni bilo boljšega junaka na ladji, ki bi bil več od njega pripomogel k zmagi. Po zmagi pa je vsakokrat izgubil in se umaknil strahotnemu klanju in nepotrebnemu ubijanju, namesto tega pa je pokleknil pred razpelo in prošil za odpustanje za morilce in ubijalce.

Tiste hipe krvavih zmag pa si lahko videl Juano, ki je po svoji navadi v bitki vztrajala na najopasnejšem mestu, kako sedaj po zmagi sladostno opazuje smrtne krče nesrečnih mučenih žrtev. Ko ji done na ušesa stoki in grozno tuljenje, si ona s svojim jezičkom obliže sladke ustnice... Z majhnimi koraki stopica med lužami krvi in razmetanimi kosi razstreljenega mesa in možganov, pazno stopa s finim zlatim čevlčkom, da ne pokvari ali ne omoči lepega usnja ali drage svile. Potem se približa umirajočemu, mu pogleda v obraz, da vidi, kako je spačen, in včasih sama zahteva, da ji podajo orožje, s katerim potem sune nesrečnega. Tomaž jo pri tem delu večkrat občeuduje, kako sigurno in brez milosrdja sune ter konča življenje žrtvi. Toda večnoma se Juana zabava s tem, da ne ubije svoje žrtve s kratkim milostnim sunkom, marveč da jo muči ali si izmislja zanjo posebno počasen in mukopoln način umiranja...

Tako je delala tudi na največje veselje vsakega gledalca, ko so uplenili trgovsko ladjo iz Cadija, nakrečno s košeniljo in indigom. Ta trgovska ladja se sploh ni branila, da povemo istino, toda če bi bili pustili ladjo ali njeno posadko na svobodo, bi gotovo nastalo obilo gorvoric. Zato so morali umreti. V trenutku, ko so jih nameravali pobiti, ukaže Juana smeje, naj porinejo iz lina zaplenjene ladje dolgo desko ven nad morje. Ta mostič seveda ni vodil nikamor, ampak je nehal v zraku nad globino. Nato je ukazala jetnikom, da se takoj izkrcajo iz ladje, seveda po tem mostiču... kdor noče, temu oderejo kožo z živega telesa in ga vrhu tega ščipljejo z žarečimi kleščami. En sam se je obotavljal in res so ga mučili na ta način pred očmi drugih, da se sedaj niso več pomišljali, ampak so raje kar sami šli na to desko ter poskakali v morje. Bilo je res zabavno gledati, kako plavajo, da se sedaj je znalo mnogo plavati, saj so iz Cadiza doma, so plavali prav dolgo, in kakor je Juana že vnaprej vedela, so prišli tudi morski volkovi in plavali za zabavo v njihovi družbi...

Nekoliko pozneje je bilo vsega konec. Končano je mesarsko klanje, plen posravljen, ladja pa zažgana. Tako se guglje sedaj z vnetjem, in kakor velikanski plamen na daleč razsvetljuje gladino, predno se potopi pod njo. Juana pa, pijana krvi in v vseh svojih čutih razdražena do zadnjega najtanjšega živca, se v nepričakovani nestrpnosti odpravi v svojo kabino in pri vratih pogleda Tomaža z žarkim pogledom, ki je kakor ukaz ali klic...

Temu ukazu Tomaž še ni nikdar odrekel pokorščine.

Takšne večere se je "Lepa podlasica" odpravila vsakokrat z vsemi jadrni ven na debelo morje, kjer ne preti nikakršna skalina več, in če je bilo lepo vreme, se je tam predala vetrovom, naj gre, kamor hoče. Krmilo je bilo privezano, brez krmarja, na jamborih in rajnah pa je viselo trideset svetilk, da ne zadene ladja ob katero drugo. Tako je brez jader šla kamorkoli, ne da bi se bil kdo brigal za manever in smer. Če se je pred takšno razsvetlilno in samo sebi prepuščeno "Lepo podlasico" pojavila druga jadrnica, ter zagledala razsvetljavo in zaslislala razposajeni smeh, kletve in vpitje, je na vrat na nos pobegnila, misleč, da vidi prokletega "Letečega Holandca", in njegovo za vse večne čase proketo in pogubljeno posadko, ki je niti samo peklo ni hotelo sprejeti v se...

48

Koncem spomladi leta 1683 so filibustejski kapitani Grammont, Van Horn in Laurent sklenili, da napadejo mesto Vera Cruz, ki leži ob mehiškem zalivu in je glavno mesto Nove Hispanije. Vse mesto je zgrajeno iz samih granitnih rezanih kamnov in ima množico palač, hiš, vrtov, skladišč, zakladnic in prodajal, kamor bogati Španci skrbno zapirajo svoja bogastva. Brez dvoma bi podjetje proti temu mestu več kot trikrat povrnilo Filibustejcem škodo, ki so jo imeli lani, ker jim načrt proti Puerto Bello ni uspel, čeprav je takrat Tomaž maščeval filibustejski poraz in uničil zadnjo stražo sovražnega brodogaja.

Tudi to pot so se dogovorili na Kravjem otoku in na njem so podpisali pogodbo, vedno iz istega vzroka. Namestnik Cussi Tarin se je še vedno trudil, da ostraki Filibustejce od sličnih podjetij. V zadnjih mesecih je postal že celo siten in jim tudi več ne daje poverilnih in korzarskih pisem. Ker se boji, da bi korzarji pisma zlorabljali, jim tudi več ne daje dovoljenj za nakup smodnika, ali za lov na ribe, ali za nakup potrebne opreme. Pa tudi sicer je za vedno zelo važna. V Vera Cruzu je posadka štirih tisoč izkušenih vojakov, v okolici pa je vsega skupaj petnajst tisoč mož kavalarije in infanterije, ki bi mogla priti v dvanajstih urah na pomoč. Kapitan Grammont je zato želel, da se s korzarske strani udeleže vsi najboljši predzorni voditelji in možovi, in je vkljub temu zavezal vsakega posameznega, da mora varovati najstrožjo tajnost.

Ko so vodje podjetja baš imeli zadnji vojni posvet, predno odrinejo, so bili zato silno neprijetno presenečeni, ko se pokaže v njihovi sredi nikdo drug ko sam namestnik de Cussi Tarin, ki je bogve od kod izvedel za nameravano podjetje in zapustil svojo rezidenco na Tortugi ter prišel filibustejskim kapitanom še enkrat povedat, kako zelo obsoja njihovo najnovejšo podjetje, in da se tudi kralj vsak dan huje ljuti na nepokorne roparje.

Kakor vedno, poslušajo korzarji njegove besede tudi to pot uljudno in molče. Bili so menda polnoštevilno zbrani, namreč triperesna detelja Laurent, Van Horn in Grammont, dalje Tomaž Jagnje, Rdečebriadi, oni iz Dieppa in oni iz Olerona, ter po moški preoblečena Mary Rackam. Od vseh znanih hrabrih Filibustejcev manjka samo Loredan, ki ga Tomaž že vse leto ni videl. Nikdo, niti Mary Rackam, ni vedela, kaj se je zgodilo s tem tajinstvenim možakarjem, ki je ostal nekakšna tajna osebnost za vso Filibustijo.

(Dalje prihodnjik.)

Sirene tulijo...

A. Roimanc

IV

V noči ugibajo vsi: Danes je bil zadnji dan, jutri bo konec in nas bodo poklicali na delo. Čas je že.

In pride šesti dan, pa jih nihče ne pokliče. Tovarna stoji mrtva in mrka, grozi jim v svojem miru, da se jim stisne srce od nezane tesnobe. Da bi se že odprla ta temna vrata, da bi se zakadilo nad dimnikom. A vrata se ne odpro, dimnik ostane mrtev.

Ponoči zopet upajo: Jutri se odpro vrata, jutri nas pozovejo k delu.

Toda tudi sedmi dan se ne odpro. Tovarna stoji, oni pa kolone in stiskajo pesti: "Prekleti..."

Tako jim minevajo dnevi, počasi, da se jim zdi, kakor bi imel vsak osem in štirideset ur in več. Noč in dan se menjavata enakomerno. Noči so temne, dnevi sivi, sonca in zvezd ne vidijo, vidijo le tovarno, ki stoji mrtva in mrka. In noč leži, kakor bi hotela vso zemljo zaviti

v večno temo, dan pa se plazi tako počasi, da so v vednem trepetu, češ, vsak hip se bo ustavil.

Tako čakajo delavci pred vrati, čakajo kruha. Tudi tovarnar čaka in računa, koliko zgubi vsak dan. A on čaka ob obloženih mizi.

Kdo bo zmagal? Dnevi polze naprej, za osmimi pride deveti in deseti, k delavcem pa se plazijo čudne pošasti ter jih oklepajo z jeklenimi objemami.

Sprva so bile kaj pohlevne in

mirne. Recimo prvi dan. Komaj, da so se na oknu zasvetile čudne oči, samo zasvetile so se in že so zginile v temo. In se niso prikazale nič več, prvi dan nič več. Drugi dan pa so že prišle v sobo. Odprle pa so vrata narahlo in so se usedle v najoddaljenejši kot, kakor da bi se bale in prosile zavetja. Delavcem je bilo malo čudno ob navzočnosti nepovabljenih gostov, malo tesno jim je bilo v arcu, toda, ker so bile pošasti mirne in krotke, se niso znenili za nje... Potem

PRODUCTION PER WORKER DOUBLES

1917—12 MAR—1929—10 MAR—1939—4 MAR—1943

YANKS OFF FOR SURPRISE ASSAULT NEAR ROME

TROOPS OF GEN. MARK CLARK'S 5th Army march aboard a landing craft on Italy's west coast to pull the surprise punch of the campaign in that country—a behind-the-line landing that brought them within 10 miles of Rome. Supported by planes and warships, troops of the leapfrog expeditionary force landed without meeting any serious opposition from the Nazis. U. S. Signal Corps Radiophoto.

pa so se bližale vedno bolj, v krogih so plesale okrog njih, plazile se za njihovim hrbtom, naskakovale in se umikale... Krogi pa so bili vedno manjši, vedno bliže k njim so se plazile pošasti in nazadnje so jim planile za vrat in jih objele z jeklenimi rokami. In vedno hujše jih objemajo, vedno tesnejši so njihovi prijemi. Že jih davijo... že jih dušijo. In davijo vse: njega in njo, Tončka, Mihca, Meko, celo najmanjšega, ki je star komaj dva meseca.

Vedno več jih je, vedno hujše davijo prekleto pošasti.

Skrb... bojazen... glad... in smrt.

Izmed vseh ima glad najbolj jeklene prijeme in davi najbolj.

Že jim je zaril jeklene kremplje v telo, prav v možganih grebe s svojimi nohti.

A tovarna stoji.

Pri Zagarjevih slonita mož in žena ob sedemletnem Mihcu, ki leži v vročici in blode. Že dva dni leži bolan in vedno slabši je.

Včeraj so poklicali zdravnika od blagajne.

"Zbolel je od slabe prehrane, nič hudega ne bo, če boste pazili nanj. Dajte mu dobre juhe, mleka in jajca ne vinu."

V hiši pa je le krompir, a še tega premalo. Mati je šla k ljudem, pri trgovcu si ni upala dobiti ničesar. Ljudje so dali, kar so mogli, sami so reveži in ne morejo dati zastoj. Dobila je le malo mleka.

Mihca je postajal slabši. Mleka ni maral, juho pa bi jedel, a je ni bilo.

Vsa v skrbeh slonita oči in mati ob njegovi postelji, pa ne moreta pomagati. Otrok blode v vročici, mati ihti, Zagarja reže v srce.

"Ti si kriv."

V obupu išče mati krivca.

"Jaz?"

"Da ti in ta prekleti štrajk. Prej smo še nekako živeli, odkar štrajkate, nimam, da bi nasitila otroke. Zato je Mihca zbolel, saj je rekel zdravnik. Preketo, kako moreš štrajkati, ko veš, da ne moremo živeti, če si en dan brez dela."

"Žena..."

"Otrok je bolan, pa mu še juhe ne moreva dati, ti pa ne greš, da bi zaslužil denarja."

"Kam naj grem?"

"V fabriko."

"V fabriko? Kako?"

"Otrok je bolan..."

Da, otrok je bolan... Kaj naj stori? Ali bi šel v tovarno? Gre

za življenje njegovega otroka, ah, za človeško življenje...

Gre pa še za stotine življenj, ki so umirala ves čas, ker jim niso dali dela, ki so ga imeli v svojem monopolu.

Eno življenje in stotine življenj, lahka odločitev za onega, ki so mu to številke. Njemu niso številke, njemu je vse vedno otrokovo življenje. Več. Ni čuda, da se mu vedno glasneje poraja vprašanje: Ali bi šel?

Ne more strpeti v sobi. Preveč tesno mu je v zatohlem prostoru. Kot pijan se zgubi v temen večer. Pa še zunaj ne najde miru. Zdi se mu, da je vseh dvaset otroških oči obrnjenih vanj.

Ta pogled ga žge... žge...

Kam bi se skril, kam bi ubežal?

Nad glavo se mu zasveti zlat grozd in Zagar krene skozi vrata. Prijazno ga sprejme krmar.

"Hej, Zagar, kaj si zadel v loteriji, da si se zgledal pri meni? Ti si pod mojo streho redek gost."

"Žganja daj."

"Denarja nimaš, kaj?"

"Nimam. Pa ne boj se, plačal ti bom pozneje."

"No ja, boš že."

Prinese mu žganja. Zagar pije pekočo tekočino.

Dvajset oči ga žge.

Deset ust ga preklinja.

Zagar pije, da uduši njihovo kletev. Čas beži.

Omamljen gre domov, omamljen od žganja, gladi in pekočih pogledov. Na domačem pragu ga sune v srce, kakor bi ga dregnil kdo z nožem.

"Mihca?"

Polovico pijanosti se mu skadi iz glave. V veži obstoji, ne upa se odpreti vrat, ne upa se stopiti v sobo, najrajši bi se vrnil, odkoder je prišel. Pa mora v sobo, zato počasi odpre vrata in tiho stopi notri. Žena sloni ob postelji, v kateri sope Mihca, otroci žde pri mizi in tiho jokajo.

"Mama, ko bi imel malo juhe... to bi jedel..."

"Mama, lačni smo."

Sredi sobe obstoji in se ne upa naprej. Žena se obrne in ga gleda, samo gleda in ne reče nič. Tudi otroci ga gledajo z velikimi, odprtimi očmi.

Ah, kako žge ta pogled.

"Mama, zakaj mi ne moreš dati vsaj malo juhe?"

Žena gleda moža in ne reče nič.

"Mama, jaz sem tako lačen, da bom umrl."

Pod udarcem teh besed plane žena pokonci.

"Ali čuješ, človek prekleti?"

"Žena, ne kolni me."

"Ali jih ne vidiš tu? Devet jih je, v postelji leži deseti, vse bo zadušil glad, tebi pa se ne gane srce, da bi šel in zaslužil. Otroci, le umrite, oče vaš štrajka, on vam ne bo prinesel kruha... O, štrajka, hudič, le štrajka, da vsi sestradani počrkamo. Štrajka, hudič..."

"Žena, molči!"

"Naj bo prekleta ura, ko sem te spoznala, preketo naj bodo ure, ko si jih zaplodil v mojem telesu."

"Žena, molči, če ne..."

"Kaj, kaj... hudič... udari ubij me, prekleti..."

Ves zavžiti alkohol zavre v njem, ženo prime za vrat, jo tišči, da zagrga in pade na tla.

Otroci plašno zajokajo, a žena grgrga.

Starejša dva se zakadita v očeta in vlečeta njegove roke, ki se oklepajo materinega vratu.

Oče plani nad njiju: "Kaj vi..."

"O, ubij jih, ubij, vse nas pobij."

Oče tolče in mlati okrog sebe. Končno se strezne in prestra-

šeno pogleda okrog sebe. Skrušen se sešede k mizi.

"Kolnite me, otroci, kolnite svojega očeta, ki vas tepe mesto da vam bi dal kruha."

In še se mu izvije iz srca: "Ah, odpustite in ne kolnite me."

Ponoči se zbudi Korunova Mica in zjoka: "Mama, lačna, tako sem lačna."

"Le potrpi in zaspi, kmalu bo jutro, glej, saj je ura že dve..."

Jutro bo...

(Dalje prihodnjik.)

4th WAR LOAN
Let's All Back The Attack

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO ŠIVILJE

za posebne vrste ženske srajce. Stalno delo, dobra plača.

A. SULKA & CO.

6 So. Michigan Ave.

HIŠNIKI—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Dnevno ali nočno delo. Višoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela.

FEDERAL RESERVE BANK

164 West Jackson Blvd.

POTREBUJEMO POMOČNIKA pri strojih. ALONZI FURNITURE CO. 1832 Hubbard St.

HIŠNICE—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Nič ribanja. Višoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Počitnice in bančni prazniki plačani.

FEDERAL RESERVE BANK

164 West Jackson Blvd.

POTREBUJEMO ŠIVILJE

za ovratnice in "slip" srajce. Stalno delo, dobra plača.

A. SULKA & CO.

6 So. Michigan Ave.

HOME FRONT ATTACK

U.S. Treasury Dept.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in vse družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člano ali po člano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to priteje k naročnini. Torej eden ali več enaka, rač. da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.99	1 tednik in 6.38
2 tednika in 3.99	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.49	3 tednike in 3.99
4 tednike in 1.29	4 tednike in 2.70
5 tednikov in ni	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$8.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plaču in si naročite Prosveto. List, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2557 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐